

## Людина і натовп

Досвід підтверджує, що досить часто натовп стає не безпечнішим від стихійного лиха або аварії, які його створили.

### Психологія натовпу

Почуття страху, що охоплює групу людей, миттєво передається іншим і переростає в некерований процес – паніку. У людей різко підвищується емоційність сприйняття того, що діється навкруги, знижується відповідальність за свої вчинки. Людина не може розумно оцінити свою поведінку і обстановку, що склалася. В такій атмосфері досить тільки одному висловити, виявити бажання втекти з небезпечного району, як людська маса починає сліпо копіювати його дії. Тому люди найчастіше гинуть не від самої небезпеки, а від страху і паніки, що виникають у натовпі. Про це треба завжди пам'ятати і передбачати можливу небезпеку.

Дослідження Карантелі (США) вказують на такі характерні риси паніки:

- панічна втеча завжди скерована вбік від небезпеки (не робиться ніяких спроб протидії);
- напрям втечі при паніці не є випадковим (вибір за знайомою дорогою або тією, якою втікають інші);
- за своїм характером панічна втеча асоціальна (найсильніші зв'язки можуть бути перервані: мати може кинути дитину, чоловік – дружину і т.д., а люди стають несподіваним джерелом небезпеки один для одного);
- людина, охоплена панікою, завжди вірить, що обстановка дуже небезпечна (панічна втеча припиняється, коли людина усвідомлює, що перебуває поза небезпечною зоною);
- людина, охоплена панікою, погано міркує, хоча повністю її дії не позбавлені логіки. Проблема, скоріше в тому, що вона не шукає альтернативних рішень і не бачить наслідків свого рішення, інколи – головних, як у типовому для пожеж випадку: стрибок з приречено великої висоти.

Зрозуміло, що нейтралізувати паніку може або сильне емоційне гальмо, або чудо. Але, як відомо, чудес не буває. А серед засобів нейтралізації паніки – категоричні команди, гаряче переконання у відсутності небезпеки.

### Види натовпу, їх характеристика

У межах однієї з найпоширеніших класифікацій, якими користуються соціологи і психологи, прийнято розрізнити чотири основних види натовпу: випадковий, експресивний, конвенційний і діючий.

Випадковий натовп – це чималий гурт людей, чию увагу, наприклад, привернула якась надзвичайна подія, скажімо, дорожньо-транспортна пригода.

Експресивний натовп (фр. *expressif* – виразний) утворюється з людей, згуртованих прагненням спільно висловити свої почуття – радість, горе, протест, солідарність тощо. Експресивний натовп можна побачити на багатолюдному весіллі чи похороні, на мітингах і маніфестаціях.

Під конвенційним натовпом розуміють найчастіше учасників масових розваг, наприклад глядачів на стадіоні чи в концертному залі. Їх об'єднує не тільки цікавість до масового дійства, а й готовність реагувати на нього згідно з певними ритуалами чи нормами, що не мають офіційного характеру, а виникають ніби за домовленістю-конвенцією (від лат. *conven-tio* – договір, угода).

Діючий натовп поділяється на агресивний, панічний, корисливий та повстанський. Прикладом дій агресивного натовпу може бути, скажімо, самосуд розгніваної юрби над спійманим на гарячому злочинцем, панічного – масова втеча людей від несподіваної небезпеки.

Дії корисливого натовпу завжди спрямовані на оволодіння якимись цінностями чи благами. Це може бути штовханина за дефіцитними товарами чи просто сутичка за місце у транспорті.

Повстанським називають натовп, дії якого зумовлені справедливим обуренням проти властей, їхніх утисків, сваволі. Такий натовп здатний змести навіть організовану, озброєну силу.

## **Правила поведінки по збереженні власного життя у**

### **натовпі під час масових заходів**

Статистика свідчить, що у місцях, де збирається дуже багато людей, наприклад, у школі, кінотеатрі, на стадіоні і т.д., некеровані панічні дії натовпу можуть викликати навіть людські жертви.

Щоб не загинути у натовпі, краще правило – не потрапляти в нього або обминути його. Якщо це неможливо, ні в якому разі не йти проти натовпу.

Пам'ятай, що найнебезпечніше – бути затиснутим і затоптаним у натовпі!

Люди в паніці не помічають тих, хто перебуває поряд. Кожен думає про особистий порятунок. Люди пориваються вперед до виходу. Найбільша тиснява буває в дверях, перед сценою, біля арени і т.д.

Тому входячи в будь-яке приміщення, треба звертати увагу на запасні і аварійні виходи, знати, як до них добратися.

Не наближайтеся до вітрин, стін, скляних дверей, до яких тебе можуть притиснути і роздушити. Якщо натовп захопив тебе – не чини йому опору. Глибоко вдихни, зігни руки в ліктях, підними їх, щоб захистити грудну клітину. Не тримай руки в кишенях, не чіпляйся ні за що руками, - їх можуть зламати. Якщо є можливість, застібни одяг. Високі каблуки можуть коштувати тобі життя, так само, як і розв'язаний шнурок. Викинь сумку, парасольку і т.д. Якщо у тебе щось впало, ні в якому разі не намагайся підняти, життя дорожче.

Головне завдання в натовпі – не впасти. Якщо тебе збили з ніг і ти впав на землю, спробуй згорнутися клубком і захистити голову руками, прикриваючи потилицю. При будь-якій можливості треба спробувати встати.

З метою запобігання надзвичайним ситуаціям під час проведення масових заходів рекомендується створення так званих “груп порятунку”

Основне їхнє завдання – своєчасне і оперативне реагування на раптові запити присутніх і недопущення панічних настроїв.